

PADOME

Padomes secinājumi par civilās aizsardzības pasākumiem saistībā ar klimata pārmaiņām

(2022/C 322/02)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā šādus apsvērumus:

I. IEVADS

1. ATGĀDINOT, ka ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam noteiktajiem ilgtspējīgas attīstības mērķiem, Parīzes nolīgumu par klimata pārmaiņām un Sendai ietvarprogrammu katastrofu riska mazināšanai 2015.–2030. gadam tiecas samazināt klimatisko katastrofu riskus;
2. ŅEMOT VĒRĀ Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 196. pantu, kurā ir mudināta dalībvalstu sadarbība katastrofu novēršanā, un LESD 222. pantu, saskaņā ar kuru Savienība un tās dalībvalstis rīkojas solidaritātes garā, ja kāda dalībvalsts ir katastrofas upuris;
3. ŅEMOT VĒRĀ to, ka Savienība par skaidru prioritāti ir noteikusi zaļo pārkārtošanos un bioloģiskās daudzveidības aizsardzību saskaņā ar zaļo kursu, klimatneitralitātes mērķi, kas minēts Regulā (ES) 2021/1119, kā arī ar atveseļošanas paketi atbalstīto projektu par zaļāku un noturīgāku Eiropu, kas ir labāk sagatavota pašreizējo un turpmāko problēmu risināšanai, tostarp savā ārējā darbībā;
4. UZSVEROT, ka Savienības civilās aizsardzības mehānismam, kas izveidots 2001. gadā un nostiprināts jo īpaši 2013., 2019. un 2021. gadā, ir arvien lielāka nozīme Eiropas reaģēšanā uz dabas un cilvēka izraisītām katastrofām, ka nesen grozītajā Savienības civilās aizsardzības mehānismā ir noteikti noturības pret katastrofām mērķi, pamatojoties uz esošo situāciju un nākotni vērstiem scenārijiem, un ka Savienības civilās aizsardzības mehānisms palīdz sasniegt Savienības vispārējos finansēšanas mērķus klimata un bioloģiskās daudzveidības jomā;
5. ATGĀDINOT Padomes 2009. gada 4. jūnija secinājumus par informētības veicināšanu civilās aizsardzības jomā, 2009. gada 30. novembra secinājumus par Kopienas sistēmu, lai Eiropas Savienībā novērstu katastrofas, un 2011. gada 3. oktobra secinājumus par sociālajā politikā veikto brīvprātīgo darbību nozīmi, kuros uzsvērts, ka brīvprātīgais darbs dod labumu brīvprātīgajiem, kopienām un sabiedrībai kopumā; Eiropas Solidaritātes korpusa izveidi 2018. gadā; pilsoniskās sabiedrības un iedzīvotāju nozīmi drošības un noturības uzlabošanā; un Savienības saistības attiecībā uz 2022. gadu – Eiropas Jaunatnes gadu;
6. ATGĀDINOT Padomes 2021. gada 3. jūnija secinājumus “Ceļā uz klimatnoturīgu Eiropu – jaunā ES Klimatadaptācijas stratēģija” un 2021. gada 23. novembra secinājumus par sagatavotības, reaģēšanas spējas un noturības pret turpmākām krīzēm uzlabošanu;
7. NORĀDOT, ka klimata pārmaiņu ietekme ir acīmredzama un ka ar klimata pārmaiņām saistīti ekstremāli notikumi kļūst arvien biežāki, intensīvāki un noturīgāki, tādējādi palielinot cilvēku, materiālu un dabas zaudējumu risku, un uzsverot, ka dalībvalstīm ir jārīkojas šajā jomā;
8. ATZĪSTOT zinātniskos novērtējumus par klimata pārmaiņām, to ietekmi un iespējamiem nākotnes riskiem, kā arī pielāgošanās un mitigācijas iespējas, ko sniegusi Apvienoto Nāciju Organizācijas Klimata pārmaiņu starpvaldību padome;

9. ATZĪSTOT Eiropas iedzīvotāju un teritoriju – visā to daudzveidībā – neaizsargātību, jo īpaši attiecībā uz Vidusjūras baseinu, kalnu un mežu teritorijām, palienēm, jūrām, piekrastes un salu teritorijām, Arktikas teritorijām un tālākajiem reģioniem un urbānām teritorijām;
10. ATZĪMĒJOT būtisko nozīmi, kāda ir Savienības makroreģionālajām stratēģijām, kuras ir viens no ārpolitikas instrumentiem klimata pārmaiņu ietekmes novēršanai un noturības stiprināšanai;

II. EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

1. ATKĀRTOTI APSTIPRINA solidaritātes principu, kas jāievēro, risinot klimata pārmaiņu radītās problēmas Savienībā un visā pasaulē;
2. ATGĀDINA par dalībvalstu primāro atbildību par savu iedzīvotāju, vides un īpašuma, tostarp kultūras mantojuma, aizsardzību;
3. UZSVĒR sabiedrības un brīvprātīgo līdzdalības nozīmi, kas, kā jau uzsvērts iepriekš minētajos 2011. gada 3. oktobra secinājumos, palīdz attīstīt aktīvu pilsoniskumu, demokrātiju un sociālo kohēziju un, to darot, īstenot Savienības pamatvērtības un principus, kā arī noturību civilās aizsardzības jomā;
4. UZSKATA, ka klimata pārmaiņu rezultātā dalībvalstīm un Savienības iestādēm jābūt gatavām risināt liela mēroga, daudznozaru pārrobežu kaskādveida katastrofas, kuras var notikt vienlaikus un biežāk gan Savienībā, gan ārpus tās un kuru sekas varētu nopietni ietekmēt cilvēku dzīvību un darbības, kā arī bioloģisko daudzveidību;
5. NORĀDA, ka Savienībai ir jāizstrādā saskaņotāka un proaktīvāka sistēmiska pieeja, lai uzlabotu noturību pret klimata pārmaiņu sekām visos katastrofu pārvarēšanas cikla posmos, kas ietver novēršanu, gatavību, reaģēšanu un atgūšanos;
6. UZSVĒR, ka ir svarīgi savstarpēji nodot un apvienot zināšanas, zinātību un inovāciju, kā arī pieredzi, kas gūta no dalībvalstīm un Komisijas;
7. ATZĪST, ka pasākumiem, kurus dalībvalstis un Eiropas iestādes veic saistībā ar pielāgošanos klimata pārmaiņu sekām, attiecībā uz ES Klimatadaptācijas stratēģiju vajadzētu būt vēršamiem uz to, lai papildinātu Savienības centienus katastrofu riska pārvaldības jomā;
8. UZSVĒR, ka ir svarīgi, lai dalībvalstīs būtu pietiekami daudz starptautiskā mērogā izmantojamu spēju, ES civilās aizsardzības rezerve un stratēģiska Eiropas spēju rezerve (*rescEU*), kas ir gatava ātri un efektīvi reaģēt uz klimata pārmaiņu izraisītām katastrofām, ja ārkārtas situācijas mērogs pārsniedz valsts iespējas reaģēt vienai pašai;
9. NORĀDA, ka Savienības civilās aizsardzības mehānismam ir nozīmīga loma katastrofu pārvarēšanā, tas stiprina Savienības partnerības un veicina Eiropas civilās aizsardzības kultūru;
10. AICINA dalībvalstis:
 - a) Katastrofu pārvarēšanas ciklā **ņemt vērā** ar klimata pārmaiņām saistītos riskus, piemēram, izmantojot Komisijas un Eiropas Vides aģentūras kopīgi izstrādātos instrumentus, piemēram, *Climate-ADAPT* platformu;

- b) **Veicināt** darbu un izpēti par to, kā klimata pārmaiņu ietekmi var pārskatīt un iekļaut to savās katastrofu riska pārvaldības sistēmās; šādu darbu un pētniecību integrēt dalībvalstu valsts riska novērtējumā, riska pārvaldības spēju novērtējuma izstrādē un katastrofu riska pārvaldības plānošanas uzlabošanā, kā paredzēts 6. pantā Lēmumā Nr. 1313/2013/ES par Savienības civilās aizsardzības mehānismu;
- c) **Atbalstīt un apvienot** pētniecību un inovāciju, lai uzlabotu valstu civilās aizsardzības spējas saistībā ar klimata pārmaiņām, jo īpaši, izmantojot Savienības Civilās aizsardzības zināšanu tīklu (turpmāk "Zināšanu tīkls") un šajā sakarā izmantojot izcilības centrus, universitātes, pētniekus un tematiskās kopienas vai speciālo zināšanu centrus;
- d) **Veicināt** ieguldījumus pētniecībā un inovācijā civilās aizsardzības jomā saistībā ar klimata pārmaiņām un mobilizēt attiecīgo Eiropas finansējumu;
- e) **Izstrādāt** atbilstīgas novēršanas un gatavības darbības, tostarp, nodrošinot pietiekamu spēju pieejamību, kuru mērķis ir novērst klimata pārmaiņu radītos riskus, piemēram, meža ugunsgrēkus un plūdus, kas abi rada arvien lielāku risku Savienības iedzīvotājiem;
- f) Šajā sakarā **turpināt** attīstīt ES civilās aizsardzības rezerves un *rescEU* spējas, cita starpā pamatojoties uz esošo situāciju un nākotni vērstajiem scenārijiem, kas paredzēti Lēmuma Nr. 1313/2013/ES 10. pantā, ņemot vērā apzinātos un jaunus riskus un vispārējās spējas un trūkumus Savienības līmenī, jo īpaši tādās jomās kā meža ugunsgrēku dzēšana no gaisa, ķīmiskie, bioloģiskie, radioloģiskie negadījumi un kodolnegadījumi, neatliekamā medicīniskā reaģēšana, kā arī transports, loģistika un pajumte;
- g) **Padarīt** civilās aizsardzības darbības videi nekaitīgākas un ilgtspējīgākas visos katastrofu pārvarēšanas cikla posmos un veicināt pētniecību, inovāciju un zināšanu apmaiņu;
- h) Ar Savienības civilās aizsardzības mehānismu sniegtajā palīdzībā **ņemt** vērā ietekmi uz vidi un klimata pārmaiņām, jo īpaši vajadzības gadījumā apvienojot resursus;
- i) ar īpašu informāciju, izglītību, mācībām un praktiskajām nodarbībām, kurās var būt iesaistīts valsts un vietējais līmenis un pat pārrobežu dimensija, sevišķu uzmanību pievēršot īpaši neaizsargātiem cilvēkiem, **atbalstīt** to iedzīvotāju gatavību un noturību, kuri ir pakļauti ar klimata pārmaiņām saistītiem riskiem;
- j) **Stiprināt** brīvprātīgo organizācijas kā civilās aizsardzības neatņemamu sastāvdaļu;
- k) Šajā sakarā **apsvērt** iespēju attiecīgā gadījumā un koordinācijā ar vietējām iestādēm reaģēšanas operācijās **iekļaut** spontānas iniciatīvas;
- l) **Uzsvērt** to, cik svarīgs ir iedzīvotāju ieguldījums viņu pašu drošībā un noturībā, un sekmēt jebkādas iniciatīvas, kuru mērķis ir novērtēt, atzīt un veicināt – attiecīgā gadījumā izmantojot tiesisko regulējumu – viņu aktīvu iesaistīšanos brīvprātīgās darbībās un pasākumos reaģēšanai uz katastrofām;
- m) **Ņemt vērā** jaunatnes īpašo lomu šajā sakarā;
- n) **Popularizēt** tāda iedzīvotāja tēlu, kas – kā paša drošības un noturības rīcībspēks vai kā loceklis valsts vai vietējās civilās struktūrās, kuras veicina civilo aizsardzību, – aktīvi piedalās, izmantojot šādas trīs dimensijas:
- brīdināšana: dažādu iestāžu lomu un pienākumu precizēšana mērķtiecīgu brīdinājumu izdošanā skartajām personām, izmantojot arī modernas informācijas un komunikācijas tehnoloģijas;
 - informēšana: sabiedrības informētības palielināšana par saistītajiem riskiem, jo īpaši jomās, kas visvairāk pakļautas klimata pārmaiņu ietekmei, izplatot publisku informāciju un organizējot mācību pasākumus, tostarp brīvprātīgā kārtā;

- iii) mobilizēšana: tādu iedzīvotāju tīklu, apvienību un brīvprātīgā darba veicināšana, kas iesaistīti riska novēršanas iniciatīvās, reaģēšanā uz katastrofām un pirmās palīdzības apmācībā;
- o) **Nemt vērā** ilgstošu ārkārtas situāciju nozīmi un pieaugošos riskus, ko tās var radīt civilās aizsardzības sistēmām gan valstu, gan Eiropas līmenī;
- p) **Nemt vērā** klimata pārmaiņu ietekmi starptautiskajās civilās aizsardzības darbībās, stiprinot sadarbību un atbalstot katastrofu un krīžu pārvarēšanu;

11. AICINA Komisiju:

- a) **Veikt** regulāru "pārnozaru pārskata par dabas un cilvēka izraisītu katastrofu riskiem, ar kuriem Savienība var saskarties" atjaunināšanu, ņemot vērā klimata pārmaiņu ietekmi, pamatojoties uz dalībvalstu valsts riska novērtējuma ziņojumiem;
- b) **Nodrošināt**, ka klimata pārmaiņu ietekme tiek sistemātiski ņemta vērā visā katastrofu pārvarēšanas ciklā;
- c) **Nodrošināt**, ka Savienības civilās aizsardzības mehānismā tiek ņemta vērā katastrofu daudzveidīgā būtība tādā veidā, kas ir gan reaģējošs, gan pielāgojams, un, ja iespējams, proaktīvs;
- d) **Stiprināt** ekspertu pieejamību vides un klimata pārmaiņu jomā izvietojumam saskaņā ar Savienības civilās aizsardzības mehānismu;
- e) **Veicināt** Savienības civilās aizsardzības mehānisma papildināmību ar citiem Savienības krīzes pārvarēšanas mehānismiem;
- f) **Atbalstīt** pētniecību un inovāciju civilās aizsardzības jomā, proti, izveidojot pieejamo zināšanu sarakstu, un bagātināt zināšanu tīklu, Katastrofu riska pārvaldības zināšanu centru un izcilības centrus, ko varētu izveidot saskaņā ar minēto satvaru, kā arī centrus, kurus uztur starptautiskas organizācijas;
- g) **Stiprināt** un pielāgot Savienības katastrofu un krīžu pārvarēšanas un lēmumu pieņemšanas atbalsta instrumentus, rīkus un platformas saskaņā ar Kopīgo ārkārtējo situāciju sakaru un informācijas sistēmu, Eiropas Sausuma novērošanas centru, Eiropas Plūdu apzināšanas sistēmu, Eiropas Meža ugunsgrēku informācijas sistēmu, kā arī *Galileo*, *Copernicus* un ES valdību satelītsakaru programmām;
- h) **Uzlabot** Ārkārtas reaģēšanas koordinācijas centra prognozēšanas un reaģēšanas spējas, jo īpaši, izpētot, kā labāk izmantot tehnoloģiskās inovācijas, tostarp mākslīgo intelektu un pieejamos datu avotus, lai atklātu un prognozētu ārkārtējus klimata riskus;
- i) **Veicināt** videi nekaitīgākas un ilgtspējīgākas Eiropas civilās aizsardzības operācijas, atbalstot pētniecību un inovāciju, izveidojot pārskatu par pašreizējo stāvokli un izstrādājot labas prakses rokasgrāmatas šajā jomā;
- j) **Turpināt veicināt** pilsoniskās sabiedrības iesaisti klimata pārmaiņu novēršanā un operatīvajā reaģēšanā uz tām, atbalstot iedzīvotāju ieguldījumu viņu drošībā un noturībā un veicinot visas brīvprātīgās reaģēšanas iniciatīvas katastrofu gadījumos, koordinācijā ar valsts vai vietējām iestādēm, tostarp piešķirot Eiropas balvas;
- k) **Izstrādāt** mācību programmas un praktiskās nodarbības ar vidi un klimatu saistītu katastrofu pārvarēšanai, tostarp ES mācību programmas ietvaros, un veicināt speciālo zināšanu pieejamību, lai tās izvērstu Savienības civilās aizsardzības mehānisma ietvaros;
- l) **Izpētīt** klimata pārmaiņu jautājumu starptautiskajās civilās aizsardzības darbībās, tostarp, veicinot pieredzes un labas prakses apmaiņu ar partneriem, piemēram, Rietumbalkānos un saistībā ar Eiropas kaimiņattiecību politiku;

12. AICINA Komisiju ziņot Padomei par panākumiem, kas gūti saistībā ar tās trīsgadu Savienības civilās aizsardzības mehānisma ziņojumiem, un aicina dalībvalstis palīdzēt Komisijai šā uzdevuma veikšanā.
-